

Науковий реферат статті Савчук Н. В. "Міжбюджетні відносини в бюджетній системі України"

Формування української моделі бюджетної системи відбувається з урахуванням національної економіки, державного устрою, традицій тощо. Модель міжбюджетних відносин зумовлена інституційним підходом до встановлення фінансових зв'язків між державними та місцевими органами влади, а також державною політикою в розподілі доходів і видатків між рівнями бюджетної системи. Проте, незалежно від форми моделі цих відносин, саме існування міжбюджетних відносин викликане суспільною потребою в перерозподілі ресурсів на користь недостатньо забезпечених ними територій, що також підкреслює економічну сутність бюджетної системи.

Роль міжбюджетних відносин у суспільстві визначається тим, що вони слугують потужним засобом державного регулювання соціально-економічних процесів. Досягти ефективного функціонування бюджетної системи, як показує у своєму дослідженні Дем'янишин В. Г., можна тільки шляхом її поступового узгодження зі стратегічними завданнями економічного розвитку суспільства. І тому, як і у використанні будь-якого іншого фактора економічного розвитку, ефективність використання бюджетних коштів через систему міжбюджетних коштів має відображатися через постійний моніторинг руху певних показників. Ці показники мають стати основою для вдосконалення впливу на суспільний розвиток самої бюджетної системи шляхом коригування бюджетних програм на основі загальнодержавних пріоритетів, критеріїв розподілу субвенцій для середньо- та довгострокових інвестиційних проектів тощо. Як доводить у своєму дослідженні Запатріна І. В., політику державних видатків можна вважати ефективною тільки тоді, коли зростає відношення сукупного показника результативності бюджетних програм до загального обсягу бюджетних видатків. Водночас російський дослідник Воронін Ю. М. називає цей показник якісним показником виконання бюджету.

Міжбюджетні відносини у бюджетній системі є рівноправною і збалансованою взаємодією державних і місцевих органів влади з приводу формування бюджетів і реалізації повноважень, що покладаються на кожен рівень влади, яка ґрунтується на прозорості (відкритості) інформації, стабільності та спрямуванні на досягнення стратегічних завдань суспільного розвитку країни: надання рівних можливостей на

всій території країни в отриманні бюджетних послуг; проведення визначеної бюджетної політики і підвищення ефективності та якості управління державними й місцевими фінансами. Міжбюджетні відносини охоплюють усі етапи бюджетного процесу і рівні бюджетної системи. Підвищення ефективності використання бюджетних коштів усіх рівнів не може бути відірваним від загальної системи регіонального управління, оскільки вдосконалення якогось окремого елемента незбалансованої системи, як вказує у своєму дослідженні Куліченко Н. В., не дасть відчутного ефекту. Тому розвиток бюджетної системи України має ґрунтуватися на реальному бюджетному унітарному впровадженні децентралізованої моделі міжбюджетних відносин з чітко визначеними параметрами повноважень і функцій органів влади всіх рівнів відповідно до задекларованих програм і концепцій соціально-економічного розвитку країни. Один із дослідників проблеми міжбюджетних відносин Ю. Радіонов зазначав, що "універсальної, чітко окресленої, ефективною моделі міжбюджетних відносин у відповідних межах децентралізації / централізації бюджетної системи чи то бюджетного унітаризму, чи бюджетного федералізму у світі не існує". І це правильний висновок, тому що прояв будь-якої категорії як в економіці, так і в бюджетній системі залежить від рівня економічних та інституціональних стимулів для проведення відповідної бюджетної політики.

Література: 1. Юрій С. І. Антологія бюджетного механізму / С. І. Юрій, В. Г. Дем'янишин, Л. М. Буздуган. – Тернопіль : Економічна думка, 2001. – 250 с. 42. 2. Ниязметов А. К. О понятийном аппарате межбюджетных отношений / А. К. Ниязметов // Финансы. – 2010. – № 8. – С. 20–26. 3. Корнієнко Н. М. Теоретичні та практичні засади програмно-цільового методу планування бюджетних видатків / Н. М. Корнієнко // Наукові праці НДФІ. – 2012. – № 1 (58). – С. 70–78. 4. Загородній А. Г. Фінансовий словник / А. Г. Загородній, Л. Г. Вознюк, Т. С. Смовженко. – 4-те вид., випр. та доп. – К. : Т-во "Знання" ; Львів : Вид-во Львів. банк. ін-ту НБУ, 2000. – 587 с. 5. Чугунов І. Я. Інституціональна архітектура бюджетної системи / І. Я. Чугунов // Фінанси України. – 2008. – № 11. – С. 3–10. 6. Юшко С. В. Організація міжбюджетних відносин в Україні: стан, проблеми і перспективи / С. В. Юшко // Фінанси України. – 2009. – № 1. – С. 86–97. 7. Зайчикова В. В. Місцеві фінанси України та європейських країн : монографія / В. В. Зайчикова. – К. : НДФІ, 2007. – 299 с. 8. Луніна І. О. Державні фінанси та реформування міжбюджетних відносин : монографія / І. О. Луніна. – К. : Наукова думка, 2006. – 432 с. 9. Shah A. Budgeting and budgetary institutions [Electronic resource] / A. Shah // Public sector governance and accountability series. – Washington, 2007. – Access mode : <http://www.worldbank.org>. 10. Шишко О. В. Напрями розвитку системи міжбюджетних відносин України в середньостроковій перспективі / О. В. Шишко // Фінанси України. – 2001. – № 7. – С. 51–61. 11. Чапкова С. Питання роботи органів місцевої влади / С. Чапкова // Державні фінанси: Теорія і практика перехідного періоду в Центральній Європі ; пер. з англ. – К. : Основи, 1998. – С. 497–499. 12. Огонь Ц. Г. Доходи місцевих бюджетів та напрями їх реструктуризації / Ц. Г. Огонь // Фінанси України. – 2006. – № 5. – С. 3–11. 13. Qian Y. Why is China Different from Eastern Europe? Perspectives from Organizational Theory / Y. Qian // European Economic Review. – 1999. – No. 43. – P. 1085–1094. 14. Pollit C. Public Management Reform: A Comparative Analysis / C. Pollit, G. Bouckaert. – Oxford : Oxford University Press, 2000. – P. 136–139. 15. Пилипів В. До питання про федералізацію України : проблеми забезпечення бюджетної самодостатності регіонів / В. Пилипів // Економіка України. – 2011. – № 3. – С. 26–34. 16. Беткараев С. Б. О сущности и принципах межбюджетных отношений / С. Б. Беткараев // Финансы и кредит. – 2009. – № 24 (357). – С. 68–72.

Інформація про автора

Савчук Наталія Володимирівна – канд. екон. наук, доцент кафедри міжнародних фінансів, докторант кафедри фінансів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана (03680, Україна, м. Київ, пр. Перемоги, 54/1, e-mail: nvsavchuk@ukr.net).